

Příloha č. 1 – Otázky k rozhovorům

Otázky k rozhovorům

Práce s žákem:

Popíšete mi žáka Roberta?

Jakým způsobem s žákem pracujete?

Uzpůsobujete nějakým způsobem výklad danému žákovi, případně jakým způsobem?

Jakým způsobem učíte žáka novým dovednostem?

Jakým způsobem učíte žáka novým znalostem?

Jakým způsobem zadáváte žákovi úkoly?

Konkrétní uzpůsobení:

Používá nějaké vizualizace struktury dne a jednotlivých činností?

Orientuje se žák v učebnicích, pracovních sešitech? Případně upravujete je nějakým způsobem pro daného žáka?

Jakým způsobem se žák orientuje v prostoru školy/třídy? (má své stálé pracovní místo, místo na odpočinek, individuální práci)

Jakým způsobem se žák orientuje v čase? Využívá nějaké pomůcky?

Je žák motivovaný ke vzdělávání, popřípadě používáte nějaký motivační systém?

Vyukazuje žák nějaké problémové chování, případně jak ho řešíte?

Jakým způsobem rozvíjíte žákovu schopnost komunikovat, případně využíváte nějaké vizuální pomůcky?

Je ve třídě přítomen asistent pedagoga, využívá ho Robert a k čemu?

Používáte nějaké metody k rozvoji jeho sociálních dovedností?

Používáte nějaké speciálně pedagogické metody?

Oblast metodické výbavy:

Máte nějaké předchozí zkušenosti s žáky s PAS?

Prošli jste nějakým vzděláváním pro práci s lidmi s PAS?

Jakým způsobem získáváte informace, jak s žákem pracovat ?

Znáte nějakou metodiku pro práci s žáky s PAS? Případně používáte ji a do jaké míry?

Vlastní názor:

Jak byste popsala charakter výuky na zdejší škole?

Jak byste popsala charakter žáků, kteří na této škole studují?

Jak byste charakterizovala personální obsazení školy? Spatřujete nějaké výhody v prostředí školy pro žáky s tělesným postižením pro tohoto žáka?

Spatřujete nějaké překážky v edukaci žáků s poruchami autistického spektra na této škole?

Příloha č. 2 Ukázka rozhovoru s třídní učitelkou (TU2)

Popíšete mi žáka Roberta?

Co se týká postřehu jeho osobnosti nebo toho, jak se chová třeba celkově ve školním prostředí, jak ho vidím já jako pedagog?

Jak ho vidíte jako pedagoga?

Z osobního lidského hlediska jak mě připadá, dobře. No, tak, s Robertem se vlastně známe od začátku tohoto školního roku 2017/2018. Předtím byl žákem jiné třídy, která v loňském roce skončila, takže byl přiřazen do naší třídy devátého ročníku. Takže chvíli trvalo, než jsme si na sebe zvykli a než jsem zjistila, jak s ním vlastně komunikovat. Protože Robert vůbec nemluví, klasická verbální komunikace vůbec neprobíhá a v současné době po intenzivním naladění a spolupráci a toho, že chodíme oba dva na kurz znakového jazyka, tak se dorozumíváme pomocí znakové řeči nebo znaku, které tedy on provádí velmi pomalu a má tendence stále, i když se ho snažíme přeučit společně s lingvistkou a mnou jako třídní učitelkou i logopedkou, aby neopakoval neustále položené otázky nebo zadání, které mu dáváme. Ale stále vlastně jsme to neodbourali úplně, ale musím říct, že už se to méně vyskytuje jako to opakování. Takže komunikace s ním začíná být trochu jednodušší a není tak na dlouho. Vlastně největší problém i v té výuce vůbec, aby nějak spolupracoval se všemi ostatními, nejenom se mnou, tak je vlastně jeho pracovní pomalé tempo. Zase aby něco stihnul, takže my vůbec nejedeme na žádný výkon, ale na kvalitu, strohému výkonu, když to tak jako řeknu, ale základy v českém jazyce i v matematice má osvojené. Je to v pořádku, akorát když probíhá kontrola nějakého přezkušování nebo vlastně zpětná vazba, tak je na to potřeba na to si udělat velký prostor, abychom tu zpětnou vazbu od něj dostali. Pokud tyhle podmínky jsou dodrženy, že má dostatečný prostor, klid a že ten člověk je dost trpělivý a ještě Robert tu zpětnou vazbu podá, tak jako se domluvíme nebo jako je jasné, o co mu jde. A to se týká úplně všeho, jakýkoli každodenní činnosti i potom v té výuce vlastně, obsahu učiva ale i třeba toho, jak funguje o přestávce nebo co třeba by rád, co mu není příjemné, jako je to spojené se vším jeho činnostmi, které on provádí ve škole, během celého toho vyučování, to znamená v té hodině samotné i o těch přestávkách. Takže trvalo to zhruba dejme tomu až kolem Vánoc bych tak jako odhadla, že jsme se fakt naladili na stejnou vlnu. A rozumíme si, že třeba dokážu už odečíst z toho, jak se tváří nebo co dělá za posunky, že třeba se mu chce na záchod, nebo co by rád nebo že se mu něco nelíbí, že je mu v této situaci nepříjemně, nebo že mi vůbec nerozumí, co po něm vlastně chce. U něj je důležité pokládat uzavřené otázky a jednoduché zadání čehokoliv. A všechno rozkrokovat. Jakékoli činnosti se musí rozkrokovat, dávat mu ty úkoly, zadávat mu nebo ptát se po jednotlivých krocích jako neexistuje dejme tomu zadání, kde bude víc těch kroků.

Jakým způsobem zadáváte žákovi úkoly, takže ještě nějakou další metodu používáte k zadání úkolů?

Je důležité vlastně k tomu ta vizuální podpora. Nejenom aby to slyšel ten úkol, ale aby to měl napsané. Zvládne i to slyšené pochopit, ale opravdu když je to zadané hodně elementárně, hodně jednoduše. Když vidím, že jako mu něco řeknu, on na mě hledí, neví, nic se neděje pořad, což je docela těžké rozlišit, jestli opravdu už nechápe, nebo jenom je ve fázi toho, než to začne vlastně vykonávat. Že někdy možná se stane, že ho možná podcením a zbytečně mu to začnu krokovat, když to ani nepotřebuje. Vizuální podpora hodně a hlavně jednak ten text vlastně aby měl napsaný, hlavně hodně obrázky nebo nějaké symboly hodně pomáhají mu, ten obrazový materiál aby tam byl přítomný. Nebo i ty skutečné předměty, to je úplně nejlepší, protože co se týká abstrakce, jakože nějakého abstraktního myšlení, tak to má hodně omezené si myslím, tak jak jsem poznala. Že do toho abstraktna je to hodně těžké s ním. Konkrétně, musíme být konkrétní, všechno prostě nejlépe opravdu na těch skutečných předmětech, situacích mu vlastně vysvětlovat něco, zadávat.

Takže novým dovednostem učíte žáka tímto způsobem?

Nejlépe ano, skutečné předměty, skutečné situace, ne vždycky to jde, není v té třídě sám, ale tohle je nejefektivnější a nejkratší dobu to trvá.

A uzpůsobujete samotný výklad danému žákovi?

Snažíme se buď, protože tam v té třídě funguju já s asistentkou, si to vezme na starost asistentka a tam vlastně uděláme takové jako skupinky, že máme vlastně tady toho žáka, který nemluví a ještě jednoho, který nemluví a takže je tak jako dáme pospolu a vlastně může probíhat výklad nebo nějaké vysvětlování pro ty dva žáky zároveň, takže to už je jako že se to dá jako ta práce rozvrhnout, že se to dá zvládnout v té třídě, když je tak poskupinkuju.

Používáte nějaké vizualizace struktury dne a jednotlivých činností, případně jaké?

Rozvrh má každý žák, stejně jako všichni ostatní stejně mají rozvrh na lavici i s vyznačenými terapiemi, je vlastně tam vizuálně zpracován tak, aby tam byly použity barvy na rozlišení vyučujících, předmětů, myslím si, že přehledně je udělán dostatečně velkým fontem, tak aby se v tom vyznal. Nevypadá, že by se v tom ztrácel. Myslím si, že se to osvědčilo. Myslím si, že se v tom vyzná. To stačí na ten harmonogram celého toho týdne plus když je nějaká změna, tak se snažím na začátku toho dne je celou tu třídu s tou změnou seznámit, protože není sám v té třídě, kdo by mohl mít problém s tím, když přijde nějaká změna. Je dobré všechny ty žáky informovat dopředu, co nejvíce dopředu o té změně.

Orientuje se žák v učebnicích a pracovních sešitech sám?

V učebnicích jako takových nemám úplně zkušenost s ním, protože vlastně v mých předmětech vlastně to učivo všechno kopíruju nebo vytvářím pracovní listy, kde už je ten výtah z těch učebnic, takže vlastně jediný, kde tady tohle upotřebí, je v knihách. A to má jednoduché knížky pro, dá se říct, děti na prvním stupni, které jako jsou

napsány velkým písmem a s obrázky, takže tam v tom se orientuje. Nejsem si úplně jistá, kdybychom před ním předložili nějakou složitou knížku s malými písmeny, se v tom zorientuje... Ale jako nalistuje stránku, zvládne se vyznat, kde je obsah, jako jo, myslím, že teoreticky...

A jakým způsobem se žák orientuje v prostoru školy nebo třídy?

Tak v prostoru školy se orientuje snadno vzhledem k tomu, že všechny hodiny probíhají u nás ve třídě až na hodinu hudební výchovy, na kterou odchází do divadelního sálu společně s asistentkou a celou třídou, takže tam není potřeba, aby tam hledal místnost sám. No a když jde na terapii, tak si pro něj vždycky přichází asistent nebo odchází s asistentkou naší. A to proto, aby chom měli jistotu, že tam došel včas na tu terapii. Myslím si, že to není způsobeno tím, že by netrefil, ale tím, že by se někde zakoukal nebo někde ho něco zdrželo, rozhodlo a tak podobně, že by pak tu terapii nestihl včas.

Myslíte, že je nějaký způsob, jak docílit toho, aby to stihl?

Já si myslím, že to určitě jde, vzhledem k tomu, že na začátku školního roku nám trvalo nějakou dobu, určitě pár týdnů, než začal docházet na vyučování aspoň na začátku první hodiny. Ze začátku to bylo, že dokázal dorazit na konci první hodiny a to i přesto, že dojel rozvozem, kterým jezdívá ke škole třeba za pět minut osm, což je teda docela pozdě, ale pořád před tou osmou, před vyučováním, tak do třídy přišel nejdřív o půl deváté. A to proto, to bylo způsobeno tím, že potřeboval jít do šatny, kde se převlékl, přezul nebo vysvlékl a na tohleto. No a druhého patra, kde máme třídu vlastně na konci chodby. No ale postupně jsme úspěšně docílili toho.

Jakým způsobem jste toho docílili?

Takovým způsobem, že jsem mu dala jasně najevo, že teda by měl zrychlit. Pak jsme pracovali na tom, a to tím způsobem, že teda jsem byla docela přísná a neústupná a že jsem věřila, že to v něm je, že jsem mu vysvětlila, že není třeba se všude zastavovat a zdržovat nad čímkoliv, co potká a že je potřeba trošku zrychlit, i tu chůzi i ty jednotlivé činnosti, které potřebuje vykonat, než vyjde vlastně na tu hodinu, do té třídy.

Má své stálé pracovní místo..?

Má své stálé pracovní místo od začátku roku a tak je v první řadě vlastně. Bohužel máme lavice uspořádány ve třídě klasicky frontálně ve dvou řadách, bohužel ta třída je malá, takže se to tam nevezlo jinak, i když bych třeba já preferovala postavení těch lavic do tvaru U, tak abych mohla mít na dosah všechny ty žáky úplně stejně. Jak to má v těch řadách, tak se člověk, mu dojde, že je nemá na dosah ruky. To kdyby bylo na mě a byl prostor, tak to mají do účka a je to pro mě ideálně. Ale proto je teda máme ty řady v první řadě, aby byl u mě.

Má nějaké místo na odpočinek a individuální práci?

Když je potřeba individuálně pracovat, tak hned vedle třídy máme kabinet, ještě s dalšími vyučujícími, který je našťastí tedy většinou je volno během hodin, takže když je potřeba individuální práce, tak s asistentkou je obvykle ten žák konkrétní jakýkoli, který potřebuje dělat individuálně, s asistentkou odchází a tam mají klid. No a nějakou odpočinkovou zónu, tak jak jsem říkala, že třída je malá, ale máme tam dva polohovací pytle a žíněnku, které v případě potřeby jsme schopni tam dát, vyndat, položit, tak aby si na ní mohl někdo odpočinout.

Jakým způsobem se žák orientuje v čase? Používá nějaké pomůcky, nebo se sám orientuje?

No, v čase, on celkem jako díky tomu rozvrhu, tak si myslím, že v tom vyučování orientovaný je, jak se mi jako zdá, si pamatuje jako už dávno, během toho roku se naučil, kdy co následuje, vždycky má nachystáno na hodinu, když má jít na oběd, čeká na vychovatele, odchází na oběd. Třeba v pondělí chodí ještě po vyučování na znakový jazyk, tak už ví, že musí dřív na oběd a sám si tam dochází, což chvíli trvalo, než se to nacvičilo. To absolvoval s asistentkou nebo s vychovatelem, ale v současné době už to zvládá sám, vždycky teda potřebuje ujištění, že jde správně a dělá to správně, což se mu od nás dostane. Protože kdyby se mu to nedostalo, je možné, že se tam zastaví a nepůjde tam, i když to ví správně, potřebuje motivaci, že to dělá správně nebo jde správně. Čas poznávat umí, hodiny poznávat umí, jako orientuje se si myslím.

A jakým způsobem probíhal ten nácvik přechodu?

V rozvrhu to měl napsané, pak několikrát vyrazil s asistentkou, tak si to párkrát zkusili spolu a teď už chodí na oběd a na ten znakový jazyk sám.

A ve třídě máte hodiny.

Ve třídě máme hodiny a teďka v současné době právě se chystáme na přijímací zkoušky na praktickou školu, součástí je umět poznávat hodiny s přesností na minuty, takže s jistotou vím, že opravdu je umí poznat a umí to používat, protože jsme to doted' cvičili a zkoušeli si.

Je motivovaný ke vzdělávání?

Já si myslím, že ano, že ho ta škola, že sem chodí rád, vypadá, že to tady má rád, že to tady má rád i v té třídě je taková nastavená pohoda, že všichni mají spíš takové pomalejší pracovní tempo, takže tak jako zapadne, není, asi být z čeho nějak stresován nebo frustrován, že třeba je pozadu, protože všichni mají takové spíš pomalejší pracovní tempo, takže je tam taková jako pohoda, všichni mají individuální vzdělávací plány, většina, takže se tam opravdu nejede na ten výkon, ale spíše aby zvládli ty základy v tom jako počítání a v tom českém jazyce.

A vykazuje nějaké problémové chování?

Ne. Zrovna tento žák je úplně bezproblémový.

A to už jste naznačila, ale ještě se doptám, jakým způsobem rozvíjíte žákovu schopnost komunikovat, případně jestli využíváte nějaké pomůcky?

Rozkomunikovávat se ho snažíme právě ve spolupráci s lingvistkou a logopedkou, což je velká pomoc, protože v té třídě, kde je ostatních pět až šest žáků, a protože máme jednoho na domácím, který dojíždí jednou za měsíc na týden, takže toto. Tam to úplně to dokonale nejde skloubit, ale právě paní lingvistka vyvinula perfektní program právě pro lidi s neschopností verbálně komunikovat nebo omezeně, červenomodré psaní, díky kterému je vlastně nainstalován v počítači, přepisujem, pracujem s textem tady s tímhle a pak hlavně v těch individuálních hodinách, v logopedii a lingvistice, tak tam hodně pracují vůbec s porozuměním čehokoli jako mluveného slova i toho textu jako pomocí třeba různých hraných situací, s postavičkama a podobně. Třeba i na komiksech se tam učí, co kdo jaká ta postava říká a pak si vymodelují to, zkouší, tak aby se co možná nejvíc odbouralo, že vlastně neustále opakuje zadání a tak na tom teď nejvíc pracujem. A hlavně v té lingvistice mu pomáhá tady to hraní těch konkrétních dialogů, rozhovorů, scén, situací, aby vlastně pořád neopakoval. Zkouší, jak na to reaguje vlastně, vystupuje ta jedna postavička, ostatní odpovídá hned, aniž by to opakoval

Ve třídě jsem pochopila, že je přítomen asistent pedagoga, využívá ho?

Určitě, asistent pedagoga funguje u všech žáků tak nějak rovnoměrně, zrovna jak je potřeba, když třeba vysvětluju novou látku. Každé to dítě jde úplně tedy pomalejším pracovním tempem, ale každý bere trošku něco jiného, takže když je potřeba vysvětlit nová látka nějakému žákovi, tak si ho většinou vezmu já nebo skupinku těch žáků třeba já na starosti, těm to vysvětluju a se zbytkem třeba ta asistentka právě procvičuje, takže používám právě spolupráci s tou asistentkou.

Používáte nějaké metody k rozvoji jeho sociálních dovedností?

Snažíme se pomocí právě jednak pravidelně si teda povídáme společně, my teda v té třídě takže teda se snažíme, aby se respektovali navzájem, aby teda i ty ostatní měli dostatečnou trpělivost, než se i tihle žáci jako vyjádří. Třeba ostatní žáci mají zájem na tom se naučit nějaké znaky a podobně a pak se právě byli schopní dorozumět. Když si nerozumí znakem, tak si tu danou věc napíšou. Tady ten žák zrovna když má napsat něco třeba místo toho, že to řekne, tak to napíše, tak to funguje tak, že na tablet napíše právě v tom prográmku, vyvinutým tou lingvistkou, heslovitě třeba vyprávění o víkend. Vypadá to tím způsobem, že třeba tam napíše: počítač, kuře, venku, procházka, sestra, maminka. No a vlastně pomocí tady těch hesel já se ho doptávám, třeba většinou protože už se známe ten rok, většinou vím, jak probíhají ty víkendy, jsem pochopila, takže se snažím ty otázky pokládat tak, že vlastně on je pak tou znakovkou krásně vyznakuje, ale já mu pomůžu v tom, že se ho zeptám: „venku se sestrou? Ted' nám to teda ukaž tou znakovkou.“ A on nám to teda vlastně vyznakuje. Anebo teď už stačí, je to už čím dál lepší, dřív jsem musela hodně jako ho navádět těmi otázkami a třeba záleží taky, jak moc je unavený, v jakém je fyzickém, psychickém stavu. Někdy je víc takový samostatnější, že fakt povídá jako sám, že mi stačí jako, aby napsal ty hesla, pak se už jen zeptám: „takže jsi byl venku?“ A on mi třeba dnes mi vyznakoval, že se sestrou, že byl venku, že byli na zahradě, že si tam hráli třeba. A to zvládl úplně jako celou tu větu sám. Takže když má člověk prostor, tak to jde. Tak je schopný znakovkou říci i celé věty, úplně jednoduché.

Jak se mu daří zapadnout mezi spolužáky?

Tak co se týká přestávek, tak my tam máme spíše třídu nemluvicích žáků. Takže přestávky spočívají v tom, že oni vlastně stihnou si tak jako všichni obstarat vlastně tu svačinu, během té moc jako nemluví, no a potom ty malé přestávky slouží fakt k těm přesunům anebo třeba i právě tady ten žák potřebuje jít každou přestávku na záchod. Bohužel ta toaleta mu zabere většinu té přestávky. Takže to málo, co tam stráví s těmi ostatními spolužáky, kdy může proběhnout nějaká vzájemná socializace, vztahy nějaké, jindy než během přímo té hodiny, tak moc nestíhá se projevit vůbec. Nemůžu přímo říct, že to zvládá perfektně, protože se tam takhle spíše míjí v tom čase. Ale jinak ho všichni berou, chovají se k němu moc hezky.

Vy jste jich hodně nastínila, ale napadají vás nějaké speciálně pedagogické metody, které používáte při práci s žákem?

Hlavně ta vizualizace, vlastně opora toho viděného, slyšeného, zapojit co nejvíce smyslů tak jako obecně, to je gró, aby byla co neefektivněji nějaká ta nová látka.

Přístupujete k žákovi individuálně?

Snažím se. Od jednoduššího k těžšímu, od známého k neznámému. Tak nějak to propojovat. Zrovna u tohoto žáka opravdu jedeme po těch elementárních základech. Někaké sáhodlouhé složitě souvislosti zatím nějak asi neprobíhají. Nám stačí, že rozumí tomu, co po něm chceme a aby tak nějak věděl, dokázal si říct, co potřebuje, co se mu třeba nelíbí, což nebylo dřív taky automatické. Tak si myslím, že jde nahoru.

Jak byste popsala charakter výuky na zdejší škole?

Tak především se jedná o individuální přístup k žákům na této škole. Ke každému žákovi se přistupuje s ohledem na jeho schopnosti a možnosti. To tempo, obzvlášť v naší třídě, je takové pomalejší. Hodně vysvětlujeme, dlouho, pak to ještě opakujeme. Nejedeme úplně na kvantitu, hlavně se snažíme vzít poctivě ty základy. A vést žáky k co možná největší samostatnosti, to je hodně důležitý.

Jak byste popsala charakter žáků, kteří na této škole studují?

No, jsou to žáci většinou s tělesným postižením, někdy s přidruženým mentálním postižením, narušenou komunikační schopností či dalšími druhy postižení. Asi nejčastější diagnóza je tady mozková obrna.

Jak byste charakterizovala personální obsazení školy?

Tak skoro všichni vyučující jsou speciální pedagogové – učitelé. Ve všech třídách, aspoň na základní škole, jsou

přítomni asistenti pedagoga. Obecně tady je o něco víc mužů, když bych to měla srovnat s jinými školami, je to někdy dost fyzicky náročná práce, tak proto. No a pak tady nahoře je SPC pro žáky s tělesným postižením, takže je tady speciální pedagožka, psycholožka, sociální pracovnice a logopedka.

Máte nějaké předchozí zkušenosti s žáky s poruchami autistického spektra?

Ne.

Prošla jste nějakým vzděláváním pro práci s lidmi s PAS?

Přímo konkrétně speciální vzdělávání tady na tyto poruchy ne, ale absolvovala jsem univerzitu, fakultu pedagogickou, obor speciální pedagogika. Součástí byly i poruchy autistického spektra, nějaké znalosti tedy mám.

Jakým způsobem získáváte informace, jak s žákem pracovat?

Snažím se komunikovat s kolegy, kteří mají třeba víc zkušeností nebo zažili žáky nebo klienty s těmito poruchami a s touto poruchou. Hlavně co nejvíc z praxe od lidí, kteří se právě setkávají s těmito žáky se snažím. Hlavně i ve spolupráci s rodiči, kteří mají toho žáka každý den doma a celý život, to je hodně velká studnice vědomostí a znalostí, jak na něj. Od kolegů, protože vlastně o ty žáky se staráme společně s celým týmem lidí. To jsou pedagogové, asistenti, vychovatelé, terapeuti, s nimi se snažím pravidelně probírat jednotlivé žáky. Tak nějak je posouvat.

Znáte nějakou metodiku vzdělávání pro žáky s PAS?

Přímo že bych řekla název nějaké knihy nebo tak ne. Přiznám se.

Takže jak jste říkala, že vycházíte spíše ze zkušeností kolegů, sdílení.

Co se týká teoretických znalostí, ty jsem absolvovala na škole, kde jsem musela nastudovat spoustu literatury tady této problematiky, ale už si přesně nevybavuju, co to bylo za tituly. Teďka se snažím víceméně když jsou nějaké aktuální kauzy, snažím se mít všeobecné povědomí i o těchto diagnózách. Nestuduji nikde teď nic přímo s tímto zaměřením.

Chtěla bych se ještě zeptat, jestli spatřujete nějaké výhody ve vzdělávání v prostředí školy pro žáky s tělesným postižením pro tohoto žáka.

Výhodou je, že tady má možnost chodit na pravidelnou logopedii a lingvistiku, kdy tedy opravdu ta spolupráce s kolegy tady a terapeutkami jsou na úrovni, na dobré, znají problematiku vlastně tady té poruchy, tady těch klientů. To je hlavní výhoda asi, že je to v areálu a že má možnost nejen to běžné vyučování tady absolvovat, ale mít v tom vyučování individuální hodiny zaměřené na tu komunikaci a vůbec na ty sociální dovednosti. Logopedii má jednou týdně a lingvistiku má taky jednou týdně vždycky hodinu. Ještě v současné době v osmém a devátém ročníku má individuální konzultaci tranzitního programu, které jsou si myslím taky přínosné pro něj, protože tam se třeba pracují na nějakém tom osobnostním rozvoji, osobním profilu. Vyprofilovat, protože půjde na střední školu, aby zvládl ty přijímačky, aby dokázal třeba oslovit, psanou formou samozřejmě, nějaké pracoviště. Poradit si v tom neznámém prostředí, říct, kam by se rád podíval a proč, to si myslím, že je spolupráce s tímto programem, kde absolvuje taky každý týden jednu hodinu s kolegyní tu individuální konzultaci. Tam potřebuje taky obrázky s fotkami, aby byly konkrétní, a pak vlastně třeba tam probíhá nějaký nácvik mailové korespondence, to si myslím, že je taky přínosem velkým.

A vidíte nějaké překážky v edukaci těchto žáků tady?

Možná ano, si myslím, že by tady mělo být více specialistů, více odborníků přímo tady na poruchy autistického spektra. Protože vlastně většina kolegů má vzdělání podobné mému, že má tu speciální pedagogiku, která se ale zabývá všemi plošnými hendikepy, jak tělesnými, tak mentálními a není možné vlastně jít do hloubky, se zabírat touhle problematikou. Tak si myslím, že by si tady to zařízení zasloužilo i odborníky i na tyto poruchy přímo. Aby bylo možné aby, když si nevím rady nebo abychom nastavili správně celou tu metodiku a vůbec, by bylo fajn mít možnost zajít k někomu to zkonzultovat a sdílet, jestli se ubíráme správným směrem, aby to bylo co nejefektivnější pro něj. Protože se snažím dělat maximum, ale protože mám obšírnou speciální pedagogiku, která není úzce specializovaná na poruchy autistického spektra tak zas odborník nejsem. Tak si myslím, že by to šlo dělat určitě odborněji nebo tak jako efektivněji, ale není za kým zajít vlastně, dostat správnou radu, nebo i ujištění, že to dělám dobře, nebo tak kritika, že třeba by to šlo dělat trochu lépe nebo jinak, aby to žák třeba pochopil, nebo i rychleji, kvalitněji. Myslím si, že mu to tady prospívá, že vypadá spokojeně, rozvíjí se určitě, jde dál, vyvíjí se jak sociálně, tak třeba vědomostma, si myslím, že mu to tady něco dalo, ale myslím si, že právě kdyby tady byl někdo přímo odborník, protože klientů tady s touhle poruchou je víc a víc. Takže i zařízení pro žáky s tělesným postižením, aby tam byl odborník na tyto poruchy.

Příloha č. 3 – Doplnující dotazník

Věk:

Pohlaví:

Pedagogické vzdělání, obor:

Vyučované předměty:

Počet let zkušeností se vzděláváním žáků se SVP:

Příloha č. 4 - Informované souhlasy

Informovaný souhlas s poskytnutím rozhovoru a dalších informací pro diplomovou práci:
“Vzdělávání žáků s poruchami autistického spektra na škole pro žáky s tělesným postižením”

Držitel souhlasu:

Irena Zwyrtek

email: irenazwyrtek@gmail.com

Předmět a provedení:

Výzkum se zaměřuje na vzdělávání žáků s poruchami autistického spektra na škole pro žáky s tělesným postižením. Cílem výzkumu je zjistit, jaké má škola a její pedagogové metodické podmínky pro vzdělávání těchto žáků.

Výzkum je veden v rámci mé diplomové práce na Univerzitě Karlově v Praze na Katedře speciální pedagogiky Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy. Vedoucím této práce je doc. PaedDr. Vanda Hájková, Ph.D. Součástí výzkumu diplomové práce je rozhovor a jeho analýza. Průběh rozhovoru bude nahráván a ze zvukového záznamu bude pořízen doslovný přepis, který bude analyzován. Doslovný přepis bude anonymizován. Doslovné citace částí anonymizovaného doslovného přepisu mohou být použity v závěrečné části práce.

Způsob provedení rozhovoru

Z rozhovoru budou vypuštěny všechny informace, které by mohly vést k identifikaci informanta. Z rozhovoru bude pořízen digitální audiozáznam a jeho přepis.

Získaný záznam, přepis, jakožto i všechny informace v rozhovoru uvedené budou použity v souvislosti s vypracováním diplomové práce a s provedením výzkumného šetření. Jméno vypravěče nebude nikde uvedeno a nebude s vyprávěním spojováno.

Souhlas informanta

Já, níže podepsaný/á, souhlasím se svou účastí na výzkumném šetření a s využitím poskytnutých informací při zpracování výzkumu, jenž je součástí diplomové práce Bc. Ireny Zwyrtek. Byl/a jsem informován/a o cíli výzkumného šetření, o jeho průběhu, použitých technikách a očekáváních, která jsou na mě v rámci výzkumu kladena. Porozuměl/a jsem tomu, že veškeré informace, které poskytnu, jsou anonymní a mé jméno nebude autorkou práce s tímto výzkumem nikdy spojováno. Souhlasím se zveřejněním výsledků této studie.

Prohlášení autora práce

Autor práce, Bc. Irena Zwyrtek, se zavazuje k zachování mlčenlivosti o skutečnostech, o nichž se dozví v souvislosti s prováděným výzkumem a sběrem dat. Především zachová v tajnosti identitu jednotlivých informantů a bude prezentovat pouze anonymní data.

JMÉNO INFORMANTA: _____

V _____ dne: _____

Podpis: _____

SOUHLAS

PŘIJAL

:

_____

Souhlas se zpracováním osobních údajů

Souhlas se zpracováním osobních údajů o ..... v diplomové práci
„Vzdělávání žáků s poruchami autistického spektra na škole pro žáky s tělesným postižením“

Já, níže podepsaná ..... datum narození ..... bytem
.....
vyjadřuji souhlas se zpracováním osobních údajů v dotazníku pro účely zhotovení diplomové práce
Ireny Zwyrtek. Osobní údaje budou v práci důsledně anonymizovány.

V ..... dne .....

Souhlas se zpracováním osobních údajů

Souhlas se zpracováním osobních údajů o ..... v diplomové práci
„Vzdělávání žáků s poruchami autistického spektra na škole pro žáky s tělesným postižením“

Já, níže podepsaná ..... datum narození ..... bytem
jako zákonná zástupkyně

.....

vyjadřuji souhlas se zpracováním osobních údajů _____ pro účely
zhotovení diplomové práce Ireny Zwyrtek. Osobní údaje budou v práci důsledně anonymizovány.

V ..... dne .....

Příloha č. 5 - Školní dokumentace

Výňatek z výroční zprávy školy

1. Pedagogická asistence

Ve školním roce 2016/2017 asistovalo žákům s těžkým vícečetným postižením 37 asistentů pedagoga (28 úvazků přepočtených na plně zaměstnané). S výukou a dopomocí při denních činnostech a hygieně pomáhali ve třídách, kde jsou integrováni žáci s kombinovaným postižením, kteří mají platný posudek vystavený ŠPZ či doporučení podpůrných opatření a souhlas se zřízením funkce asistenta pedagoga. Asistenti pedagoga působí též v bazénu, pracovních terapeutických dílnách, při převozech žáků na výuku v jiných budovách, při výletech, exkurzích, školách v přírodě a ozdravných pobytech. Zájemců o práci asistenta pedagoga není příliš, poslední dobou je velmi obtížné naplnit požadovaný stav těchto pracovníků.

K většímu komfortu žáků jsou v některých případech ve třídách, na výletech a školách v přírodě přítomni i dobrovolníci.

2. Vzdělávání nadaných žáků

Možnost vzdělávat se v hudbě a veřejně vystupovat mají nadaní žáci ve skupině [REDAKCE], při níž je zřízena i příprava pro začínající.

O rozvoj sportovně nadaných žáků se stará [REDAKCE]. Trénink v 16 druzích sportů lze navštěvovat v několika dnech v týdnu. Žáci a absolventi se účastní soutěží v celostátní, evropské i světové úrovni (paralympiáda...)

3. Kurzy na doplnění základního vzdělání nebo základů vzdělání

Kurz na doplnění základního vzdělání nebyl ve sledovaném roce otevřen, neboť o něj neprojevil nikdo zájem.

4. Vzdělávání cizinců a příslušníků národnostních menšin

[REDAKCE] žáci v ZŠ a [REDAKCE] žák v SŠ jsou Ukrajinci, [REDAKCE] žák je Maďar ruské národnosti, [REDAKCE] žákyně je Ruska, [REDAKCE] žákyně je z Nizozemska. Všichni tito žáci jsou vyučováni v češtině bez větších problémů.

5. Jazykové vzdělávání a jeho podpora

V základní škole se vyučuje anglický jazyk od 3. ročníku, od 7. ročníku pak němčina jako další jazyk. (Někteří žáci jsou však z výuky němčiny uvolněni na doporučení ŠPZ). V praktické škole dvouleté a na učebních oborech se vyučují základy angličtiny, v obchodní škole je vyučována angličtina se zaměřením na ekonomiku, žáci maturitního oboru Sociální činnost skládají státní maturitní zkoušku z angličtiny. V průběhu školního roku se žáci setkávají s rodilým mluvčím v případě, že školu navštíví studenti z anglicky mluvících zemí a zapíší se jako dobrovolníci. Maturitní obor pravidelně navštěvuje divadelní představení v angličtině.

škola	ředitel a zástupce ředitele fyzické osoby celkem		ředitel a zástupce ředitele přepočtení na plně zaměstnané		interní učitelé fyzické osoby celkem		přepočtení na plně zaměstnané		externí učitelé fyzické osoby celkem		přepočtení na plně zaměstnané		pedagogičtí pracovníci fyzické osoby celkem		pedagogičtí pracovníci přepočtení na plně zaměstnané celkem	
	1	1	5	5	0	0	5	5								
Mateřská škola	1	1	5	5	0	0	5	5								
Základní škola	3*	3*	32*	15,8	0	0	32*	15,8								
Střední škola			31*	26,6	0	0	31*	26,6								

*platí pro ZŠ a SŠ – na obou typech škol učí titíž učitelé

Stručná charakteristika materiálně technického vybavení právnické osoby

Právnická osoba [redacted] se věnuje vzdělávání a výchovné činnosti dětí, žáků a studentů s tělesným a kombinovaným postižením v několika objektech v Praze [redacted] (viz výše). Vlastníkem všech objektů je [redacted]. Ve školní budově je kromě učeben (vybavených dataprojektory a interaktivními tabulemi) divadelní sál, knihovna, specializovaná pracovna pro výuku IVT, písárna, cvičná kuchyňka, tělocvična, cvičná kancelář, oddělené šatny pro žáky ZŠ a SŠ, místnost pro fyzioterapii, hudebna s bohatým instrumentářem, jenž je využíván také při hodinách muzikoterapie, která si získala velkou oblibu. Dále je zde několik kabinetů. V podkroví se nachází pracoviště SPC.

V budově [redacted] jsou pracovně rehabilitační dílny (práce se dřevem, košíkářství, textilní a keramická dílna), kterých využívají žáci ZŠ pro předmět pracovní činnosti, v odpoledních hodinách zde navštěvují zájmové kroužky. Výukové dílny učebních oborů Knihařské práce, Keramická výroba, Šití oděvů, které jsou vybaveny potřebnými stroji a zařízením včetně pomůcek pro práci žáků s postižením, slouží pro odborný výcvik těchto oborů. V téže budově je i cvičná kuchyně pro výuku žáků praktické školy.

Prostory školního klubu jsou soustředěny v relativně nové budově [redacted], tamtéž je i velká tělocvična, v zahradě je venkovní trampolína. Do této budovy docházejí žáci také na fyzioterapii, ergoterapii, vodoléčbu a logopedii. Jsou zde další pracovní části SPC, cvičná kancelář pro výuku žáků obchodní školy.

Ve školní zahradě je několik herních prvků, travnaté hřiště, lavičky pro veřejnost, hřiště na boccii, dráha pro jízdu na vozíku, závěsný kuželník. Přímou na školní budovu je napojen krytý bazén s vířivkou, v němž žáci při hodinách tělocviku získávají plavecké dovednosti. Skleníky a venkovní záhony jsou využívány částí tříd ze ZŠ a PŠ (*Materiálně technické vybavení Speciální mateřské školy je uvedeno v samostatné zprávě – viz níže*)

Každá třída vyjíždí minimálně 1x do roka na školu v přírodě do [redacted], kde je bezbariérově upraven bývalý statek s ložnicemi, jídelnou a učebnami až pro 25 osob, v zahradě je malý bazén, ohniště a dvě chatky. V blízkosti vesnice je i chatkový tábor na břehu rybníka. Všechny tyto objekty slouží především klientům [redacted]. V části prázdnin a v zimních měsících jsou pronajímány jiným subjektům, které vítají bezbariérové prostředí.

Pro cesty za poznáním byl v minulých letech zakoupen upravený autobus, využíváme i několik mikrobuseů vhodných pro přepravu osob na vozíku.

Výňatek ze školního vzdělávacího programu školy

Charakteristika žáků ZŠ

Potřeby našich žáků jsou zcela individuální. Jejich individuálnost vyplývá z různých druhů neurologického či svalového postižení a onemocnění. Nejčastěji se v [redacted] vzdělávají žáci s dětskou

mozkovou obrnou — DMO, u nichž je postižena řada oblastí — hybnost, zrak, sluch, řeč, kognitivní schopnosti, způsoby chování. Častěji se u nich vyskytují i záchvaty CNS. V různé míře se u žáků objevují poruchy pozornosti, specifické vývojové poruchy učení, či potíže v jiných kognitivních funkcích. Přibývá žáků s poúrazovým či pooperačním postižením CNS. Mezi žáky se projevuje diference. Vyskytuje se velká unavitelnost a nižší tolerance k zátěži. Žáci se liší i podle tempa práce, které je pro ně optimální. U řady žáků probíhal jejich dosavadní psychomotorický vývoj pomaleji. Většina žáků má odklad školní docházky. Výuka probíhá koedukovaně, ve třídě je menší počet žáků, lze přihlížet k jejich možnostem a individuálním potřebám.

Zejména na samém počátku školního vzdělávání klademe důraz na harmonické rozvržení vzdělávacích činností, přizpůsobení se školnímu režimu a pobytu v ■■■. Žáci potřebují většinou upravené podmínky, například více časového prostoru a častější opakování daného učiva. Učivo je pro ně rozvrženo do delších časových úseků. U mnoha žáků jsou vytvořeny individuální vzdělávací plány v jednotlivých předmětech nebo mají zcela přizpůsobený individuální učební plán (osvobození z některých předmětů, zkrácení učební doby apod.) Vzhledem k trvalému postižení, se kterým se většina našich žáků musí učit žít, vedeme žáky k porozumění své situaci a učíme je uvědomovat si a hájit své oprávněné potřeby. V tomto ohledu klademe důraz na rozvoj jednotlivých kompetencí. Vzhledem k překonávání řady překážek a různých možných omezení, které budou naše žáky potkávat, jsme zvolili i motivační název našeho školního vzdělávacího programu „■■■■■“.

Ukázky z Rukověti pracovníka v přímé péči o žáky a klienty

1 Základní informace

Na následujících stránkách se dočtete, komu poskytujeme služby, o co se snažíme, jaké pracovní postupy preferujeme a kdo tady všechno pracuje, kdo jsou vaši kolegové. Textu je dost, protože jsme dost velcí.

Za stěžejní pokládáme kapitoly „1“ a kapitolu „3“ z Rukověti. Očekáváme, že informace v nich uvedené budou všichni, kdo pracují v [redacted] s dětmi, znát a řídit se jimi.

Informace z ostatních kapitol jsou užitečné, protože vám pomohou se tady rychleji orientovat.

1.1 [redacted]

Budovy [redacted]

- [redacted] - bezbariérově upravený statek ve vsi [redacted] ...
Probíhají zde školy v přírodě, některé víkendové akce ...
- **Domácnost na [redacted]** - jedno z míst, kde jsou ubytováni žáci - klienti (více 2.2.3)
- **Mateřská škola** - součást [redacted] umístěná mimo náš areál do ulice [redacted]
- **SB [redacted]** - budova v areálu [redacted]
- **NB [redacted]** - budova škol v ulici [redacted]
- [redacted] - budova domova mládeže v ulici [redacted]
- [redacted] - budova domova mládeže v ulici [redacted]
- [redacted] - nová rehabilitační budova v ulici [redacted]

Komplexní hodnocení - jednou za delší období (za rok i déle) společné setkání všech zúčastněných odborníků a žáků, rodičů o celkovém směřování rehabilitačního programu, o dalších plánech. Svolává a vede je vedoucí lékařka

Modré desky - skutečně modrý „šanon“, kde jsou uloženy všechny podstatné informace, zápisy ze schůzek týmů, z komplexních hodnocení. Doplní je a opatruje je koordinátor týmu

Přijímací poradna (PP) - probíhá každý 1. čtvrtek v měsíci na základě podaných žádostí o poskytnutí sociální služby. Členy PP jsou: ředitel [redacted] ředitel, příp. zástupce škol, lékař, vedoucí vychovatel, vedoucí léčebné rehabilitace, psycholog, sociální pracovníce.

Seznamovací pobyty - několikadenní pobyty s programem pro nově příchozí studenty prvních ročníků a jejich rodiče. Slouží k seznámení se zaměstnanci [redacted] areálem ještě před nástupem do školy. Probíhají v přípravném týdnu v srpnu

SPC - speciální poradenské/pedagogické centrum [redacted] (více 2.3)

Tranzitní program - systém přípravy a podpory studentů středních škol [redacted] v jejich přechodu ze školy do dalšího života v oblastech dalšího studia, zaměstnání, aktivit pro volný čas, soběstačnosti v běžných denních činnostech, bydlení a mezilidských vztahů.

Týmové schůzky (pravidelné, mimořádné) - porada několika lidí, které jsou vašemu dítěti nejbližší, několikrát za rok, svolává je koordinátor týmu.

Výroční dopis - souhrnné hodnocení členů týmu, které v několika posledních letech žáci dostávají „k vysvědčení“. Je za něj zodpovědný opět koordinátor týmu

1.2 Poslání a cíle [redacted]

souvisí se standardem kvality služeb č. 1

- [redacted] připravuje mladé lidi s tělesným postižením na samostatný život, a to vzděláváním, všemi formami komplexní rehabilitace a poradenskými službami.

Cíle organizace ve vztahu ke klientům, žákům, studentům:

3.5 Školy v přírodě

- Akce školy v přírodě pro nás nejsou závazné, organizujeme je, protože to pokládáme za dobré.
- Každá akce „škola v přírodě“ má **určeného vedoucího**. Určuje ho ředitel škol především z řad vyučujících.
- Vedoucí školy v přírodě (ŠVP) je zodpovědný za přípravu, průběh a zhodnocení akce, v průběhu konání je nadřazen všem ostatním účastníkům – zaměstnancům.
- při zapisování ŠVP do plánu akcí je třeba vše předjednat s ostatními úseky – aktuální týmy se znají již od září tedy není problém si základní informace, kdy se pojedje, kdo pojedje atd. dohodnout ještě před zapsáním akce. V případě ŠVP na podzim je situace poněkud složitější, ale stejně je třeba vše projednat předem.
- ŠVP je třeba domluvit tak, aby se účastnili zaměstnanci pokud možno ze všech úseků, kteří se v týmu studenta pohybují (škola, výchova, fyziologie, ergonomie, zdravotníci, příp. další specialisté).
- Vedoucí ŠVP je **zodpovědný za bezpečnost a zdraví** žáků naší školy, kteří se zúčastňují.
- Vedoucí ŠVP si domluví předem a vypracuje s pomocí ostatních rozpis, kteří zaměstnanci se akce zúčastní, kdo, kdy a jakou práci převezme – vytvoří plán služeb na ŠVP.
- Vedoucí ŠVP v rámci přípravy vyplňuje náš interní formulář s předepsanými cenami za ubytování a stravu, předá s předstihem ostatním relevantním zaměstnancům k vyjádření a jistí se, že je vše projednáno a odsouhlaseno včas.
- Rodinný příslušník některého zaměstnance se může ŠVP zúčastnit pouze v případě, že s tím souhlasí vedoucí ŠVP. Žádost o účast rodinného příslušníka předává dotyčný zaměstnanec v předstihu řediteli organizace.
- Rozhodne-li se vedoucí ŠVP, že potřebuje pomoc i od jiných lidí, než jsou zaměstnanci naší školy, **domluví** s nimi a ředitelem organizace uzavření krátkodobé dohody o činnosti (v osobním oddělení s doporučením ředitele škol), nebo uzavření dohody o dobrovolné spolupráci (s koordinátorem dobrovolníků [redacted]).
- Všichni účastníci školy v přírodě jsou povinni hradit nezbytné platby za odebranou stravu a za ubytování.
- **Za uhrazení plateb je odpovědný** vedoucí ŠVP a je na něm, aby si zvolil nejúčinnější způsob.
- Po ukončení akce, **předává vedoucí ŠVP seznam** všech účastníků (žáků, zaměstnanců případně rodinných příslušníků) k archivaci řediteli škol.
- Odhlášení stravy ve školní jídelně v Praze si zajistí žáci (rodiče) sami, vedoucí akce případně pomůže méně zkušeným.
- V měsíčním přehledu o docházce do školy (pro potřeby paní pokladní – úhrady) jsou dny na škole v přírodě vyznačeny znaménkem „+“ a písmenem „B“. Zajišťují zdravotní sestry. Nezúčastní-li se zdravotní sestra školy v přírodě, pak to musí oznámit vedoucí školy v přírodě neprodleně po ukončení akce vrchní sestře [redacted].
- při plánování termínu myslíte na akce typu státní zkoušky, přijímací zkoušky, zdravotní problémy zaměstnanců či příbuzných, jiné soukromé věci apod.
- při výběru tříd, které na ŠVP spolu pojedou, je třeba dbát na to, aby nejelely spolu dvě či tři třídy, které mají vysoký počet žáků potřebujících velkou míru asistence, nemáte pak „ruce“ na zvládnutí velkého počtu mechanických vozíků, přesuny, hlídání atd.